

การพัฒนาผลิตภัณฑ์เชือกกล้วยสู่มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน
พื้นที่ตำบลบ้านขาว อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา

The Development of Banana Rope Product as the Standard of
the Quality of the Local Products in the Area of Ban Khao Subdistrict,
Ranot District, Songkhla Province.

กฤษณวรรณ เสวีพงศ์¹ ศุภพิชญ์ ดำนวล² สุธี เทพสุริวงศ์³

Krisanawan Saweepong¹ Supapit Damnuan² Sutee Tapsuriwon³

¹⁻³ วิทยาลัยชุมชนสงขลา จังหวัดสงขลา 90150

Songkhla Community College, Songkhla 90150

¹ Corresponding Author: E-mail: krisanawan@sk-cc.ac.th

Received: 26 Mar. 2021 ; Revised: 5 May. 2021 ; Accepted: 9 June. 2021 ;

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์เชือกกล้วย 2) เพื่อประเมินผลการพัฒนาผลิตภัณฑ์เชือกกล้วย ตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยใช้กระบวนการวิจัยแบบผสมผสาน 1) การสนทนากลุ่ม (Focus Group) และศึกษาข้อมูลจากงานวิจัยและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในลักษณะของข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) 2) การพัฒนาหลักสูตรการพัฒนาผลิตภัณฑ์เชือกกล้วย 3) การอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตรการพัฒนาผลิตภัณฑ์เชือกกล้วย และ 4) การประเมินผลการพัฒนาผลิตภัณฑ์เชือกกล้วยตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่ตำบลบ้านขาว จำนวน 25 คน ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง

ผลการวิจัย พบว่า

1. ผลการพัฒนาผลิตภัณฑ์เชือกกล้วยในพื้นที่ตำบลบ้านขาว อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา ได้หลักสูตรการพัฒนาเชือกกล้วย จำนวน 30 ชั่วโมง นำไปใช้ในการอบรมเชิงปฏิบัติการ ผู้เข้ารับการอบรมสามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์เชือกกล้วย ได้ 5 ประเภท ได้แก่ หมวก กระเป๋าทรงสี่เหลี่ยม กระเป๋าทรงกลม ภาชนะมีฝาปิด กระเป๋าสะพายข้าง ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.16, SD = 0.51)

2. ผลการประเมินผลิตภัณฑ์เชือกกล้วยในพื้นที่ตำบลบ้านขาว อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา ตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ระดับดี ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 2.40) เมื่อพิจารณาจากประเภทของผลิตภัณฑ์เชือกกล้วย พบว่า กระเป๋าสะพายข้างมีผลการประเมินตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน มากที่สุด อยู่ที่ดีระดับดี ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 2.48)

คำสำคัญ : การพัฒนาผลิตภัณฑ์ เชือกกล้วย มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

Abstract

The purposes of this study were : 1) to develop banana rope products. 2) to assess the development of banana rope products as the standard of community products. The mixed methods research is used for this study as follows : (1) focus group discussion and study information from relevant research and theory as a secondary data, (2) develop the curriculum of banana rope products, (3) the workshop training on the curriculum of development of banana rope products and (4) the assessment of the development of banana rope products as the standard of community products. The samples were 25 villagers living in the area of Ban Khao subdistrict. The purposive sampling is used for this study.

The research results showed that :

1) The output of the development of banana rope products in the area of Ban Khao subdistrict, Ranod district, Songkhla province. Got 30 - hour course of banana rope development curriculum that used in the workshop training. The participants can develop 5 types of banana rope products, they are hats, square shape bags, round shape bags, utensils with covers and shoulder bags. The overview of the satisfaction assessment of participants in the workshop training and the result of the assessment is at a high level ($\bar{X} = 4.16$, $SD = 0.51$)

2) The assessment result of banana rope products in the area of Ban Khao subdistrict, Ranod district, Songkhla province as the standard of community products found that the overall is at a high level ($\bar{X} = 2.40$) . When considering the type of banana rope products, it was found that shoulder bags have their assessment result as the standard of community products is at the highest level ($\bar{X} = 2.48$).

Keywords : Product Development, Banana Rope, The Standard of Community Products

1. บทนำ

กล้วย เป็นพืชเศรษฐกิจที่ปลูกกันทุกภูมิภาค และสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรได้ตลอดปี เนื่องจากกล้วยเป็นพืชที่สามารถนำส่วนประกอบต่าง ๆ มาใช้ประโยชน์และสร้างรายได้ ผลของกล้วยสามารถนำมารับประทานเป็นผลไม้ได้ และสามารถแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เช่น กล้วยตาก หรือ ข้าวต้มมัด ส่วนกล้วยดิบนำมาแปรรูปเป็นกล้วยฉาบทอด ลำต้นหรือหยวกกล้วยอ่อน นำมาปรุงอาหาร และสามารถนำมาใช้เลี้ยงสัตว์ ปลีกกล้วยนำมาประกอบอาหาร เช่น ยำหัวปลี สามารถเป็นผักสดหรือผักลวกจิ้มเครื่องเคียงน้ำพริก ใบกล้วยหรือใบตองนำมาห่ออาหารหรือห่อปรุงอาหาร หรืองานประดิษฐ์ต่าง ๆ กาบกล้วย กาบกล้วยสด นำมาฉีกแบ่งเป็นเส้นเล็ก ๆ สำหรับใช้แทนเชือกมัดของ และสามารถประดิษฐ์เป็นของใช้ เช่น กระเป๋ากจากเชือกกล้วย

การใช้ประโยชน์จากเชือกกล้วยแต่เดิมเป็นการใช้ประโยชน์อันมาจากภูมิปัญญาชาวบ้าน เช่น นำมาใช้เป็นเชือกกล้วยมัดสิ่งของต่าง ๆ แต่ปัจจุบันได้มีการใช้ประโยชน์จากใยกล้วยซึ่งมาจากการคิดค้นวิจัยถึงสรรพคุณต่างๆ ที่มีอยู่ในใยกล้วย นำไปสู่สิ่งประดิษฐ์หรือผลิตภัณฑ์ที่เพิ่มมูลค่า ทั้งยังช่วยลดปัญหามลพิษต่อสิ่งแวดล้อม

ได้อีกด้วย เนื่องจากแต่เดิมนั้น การใช้ประโยชน์จากต้นกล้วยหากเทียบกับปริมาณของต้นกล้วยที่ถูกโค่นทิ้งแล้ว ก็ยังมีต้นกล้วยเหลือทิ้งกลายเป็นขยะอยู่อีกมาก [1] จากงานวิจัยของ [2] ที่ได้กล่าวว่า การพัฒนาหัตถกรรม เชือกกล้วยสำหรับผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้านพักอาศัย เพื่อเป็นการพัฒนารูปแบบที่ทันสมัยเข้ากับสภาพเศรษฐกิจ ปัจจุบัน โดยได้ศึกษาสมบัติทางกายภาพของเชือกกล้วยและนำเชือกกล้วยที่แห้งแล้วมาทักสานขึ้นเป็นรูป ผลิตภัณฑ์ ผลการศึกษาพบว่า เชือกเชือกจากกล้วยน้ำว้าและกล้วยตานี มีความแข็งแรงเหมาะสมที่นำมาขึ้นรูป เป็นผลิตภัณฑ์ได้

ในเขตพื้นที่ตำบลบ้านขาว อำเภอรอนด จังหวัดสงขลา เกษตรกรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำการเกษตร ซึ่งในพื้นที่มีการปลูกกล้วยเป็นอันดับ 4 ของการทำการเกษตรในพื้นที่ [3] จากการสำรวจข้อมูลบริบทเบื้องต้นของกลุ่มเกษตรกร พบว่า ส่วนใหญ่ได้นำผลผลิตจำหน่ายในรูปแบบผลเป็นหวี หรือเป็นเครือ และการแปรรูป เป็นผลิตภัณฑ์กล้วยฉาบ กล้วยอบน้ำผึ้ง เป็นต้น ลำต้นของกล้วยหลังการเก็บเกี่ยวผลผลิตเกษตรกรตัดทิ้งเป็นจำนวนมาก ไม่ได้นำกากกล้วยมาใช้ประโยชน์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม ซึ่งปัจจุบันพฤติกรรมผู้บริโภคส่วนใหญ่มีความต้องการผลิตภัณฑ์ที่มาจากธรรมชาติ การนำทุนทรัพยากรชุมชนที่เหลือใช้มาให้มีมูลค่าเพิ่มเป็นสิ่งที่ น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง

วิทยาลัยชุมชนสงขลาเล็งเห็นว่าทรัพยากรในชุมชนมีเป็นจำนวนมากสามารถที่จะนำมาพัฒนากากกล้วย เป็นผลิตภัณฑ์เชือกกล้วยเป็นหัตถกรรมจักสานจากเชือกกล้วยเพื่อเพิ่มมูลค่าเพิ่ม สร้างรายได้ให้แก่เกษตรกร ได้ จึงสนใจที่จะพัฒนาผลิตภัณฑ์เชือกกล้วย และการประเมินผลการพัฒนาผลิตภัณฑ์เชือกกล้วยในพื้นที่ ตำบลบ้านขาว อำเภอรอนด จังหวัดสงขลา ตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช)

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์เชือกกล้วยในพื้นที่ตำบลบ้านขาว อำเภอรอนด จังหวัดสงขลา
- 2.2 เพื่อประเมินผลการพัฒนาผลิตภัณฑ์เชือกกล้วยในพื้นที่ตำบลบ้านขาว อำเภอรอนด จังหวัดสงขลา ตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช)

3. วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิง ปริมาณ (Quantitative Research) ได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

3.1 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่ตำบลบ้านขาว อำเภอรอนด จังหวัดสงขลา จำนวน 25 คน ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง

3.2 ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงานวิจัยดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาเพื่อศึกษาความต้องการและแนวทางการเป็นไปได้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เชือกกล้วย โดยกระบวนการสนทนากลุ่ม (Focus Group) และศึกษาข้อมูลจากงานวิจัยและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในลักษณะ ของข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)

ขั้นที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรการพัฒนาผลิตภัณฑ์เชือกกล้วย โดยจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการพัฒนา หลักสูตร โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 18 ท่าน นักวิชาการมาตรฐาน สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสงขลา

ปราชญ์ชุมชนหัตถกรรมจักสานเชือกกล้วย เจ้าของธุรกิจการพัฒนาหัตถกรรมลูกปัดมโนราห์ และตัวแทนกลุ่มเกษตรกรปลูกกล้วย

ขั้นที่ 3 การอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตรการพัฒนาผลิตภัณฑ์เชือกกล้วย

ขั้นที่ 4 การประเมินผลการพัฒนาผลิตภัณฑ์เชือกกล้วยตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) ของสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม โดยผู้ประเมินจำนวน 5 ท่าน ประกอบด้วย นักวิชาการมาตรฐานสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสงขลา ปราชญ์ชุมชนหัตถกรรมจักสานเชือกกล้วย เจ้าของธุรกิจการพัฒนาหัตถกรรมลูกปัดมโนราห์

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.3.1 ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) [4] และนำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา

3.3.2 ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียงและจำแนกอย่างเป็นระบบ นำมาตีความเพื่อเชื่อมโยงความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลที่รวบรวมได้ เพื่อดำเนินการตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูล

3.3.3 ข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตรการพัฒนาผลิตภัณฑ์เชือกกล้วย ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) โดยมีการกำหนดเกณฑ์การประเมิน ดังนี้ [5]

คะแนน	5	หมายถึง	มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด
คะแนน	4	หมายถึง	มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก
คะแนน	3	หมายถึง	มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง
คะแนน	2	หมายถึง	มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย
คะแนน	1	หมายถึง	มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลสถิติโดยใช้ค่าเฉลี่ยทั้งนี้ได้กำหนดเกณฑ์การแปลค่าเฉลี่ย ซึ่งมีค่าคะแนนดังนี้

4.51 – 5.00	หมายถึง	มีความพึงพอใจระดับมากที่สุด
3.51 – 4.50	หมายถึง	มีความพึงพอใจระดับมาก
2.51 – 3.50	หมายถึง	มีความพึงพอใจระดับปานกลาง
1.51 – 2.50	หมายถึง	มีความพึงพอใจระดับน้อย
1.00 – 1.50	หมายถึง	มีความพึงพอใจระดับน้อยที่สุด

3.3.4 ข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินการพัฒนาผลิตภัณฑ์เชือกกล้วยตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ดำเนินการตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 3 ระดับ โดยมีเกณฑ์ใน การพิจารณาเลือกคำตอบ ดังนี้

- 3 หมายถึง ดี
- 2 หมายถึง พอใช้
- 1 หมายถึง ปรับปรุง

เกณฑ์การแปลค่าแบบประเมินการพัฒนาผลิตภัณฑ์เชือกกล้วยตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนเป็นแบบอันตรภาค (Interval Scale) ใช้เกณฑ์การแปลความหมายแบ่งออกเป็น 3 ระดับดังนี้

ระดับการประเมิน 2.34 – 3.00 หมายถึง ดี

ระดับการประเมิน 1.67 – 2.33 หมายถึง พอใช้

ระดับการประเมิน 1.00 – 1.66 หมายถึง ปรับปรุง

4. ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์เชือกกล้วยตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนในพื้นที่ตำบลบ้านขาว อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยมีดังนี้

4.1 ผลการศึกษาความต้องการและแนวทางการเป็นไปได้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เชือกกล้วย การพัฒนาผลิตภัณฑ์เชือกกล้วยในพื้นที่ตำบลบ้านขาว อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา พบว่า ชุมชนบ้านขาวมีทุนฐานทรัพยากรการปลูกกล้วยในพื้นที่เป็นลำดับที่ 4 ของพืชเศรษฐกิจทั้งหมด ปลูกกล้วยประมาณ 150 ครัวเรือน ผลผลิตที่ได้จะจำหน่าย ได้แก่ ผลผลิตของกล้วยที่หวี ส่งตลาดหาตใหญ่ พันธุ์กล้วยที่ปลูกจะเป็นพันธุ์กล้วยน้ำหว่าเป็นส่วนใหญ่ ประมาณร้อยละ 95 และอีกร้อยละ 5 จะเป็นกล้วยพังลา กล้วยหิน หอมทองและหลังการเก็บผลผลิต ลำต้นที่เหลือทิ้งจะนำไปเป็นอาหารเลี้ยงสัตว์และจะพินทิ้งเป็นจำนวนมาก อีกทั้งชุมชนบ้านขาวมีทุนศักยภาพภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหัตถกรรมจักสานจากพืชในชุมชนเป็นผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ในครอบครัวเป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้กันใในครัวเรือน ได้แก่ เสื่อ กระเป่า กระดัง ตะแกรง สุ่ม หมวก เป็นต้น จากฐานทรัพยากรธรรมชาติและภูมิปัญญาเกี่ยวกับหัตถกรรมจักสานซึ่งเป็นทุนมนุษย์ที่สามารถพัฒนาองค์ความรู้ในตัวบุคคล ดังนั้นกลุ่มเกษตรกรปลูกกล้วย จึงมีความต้องการนำลำต้นที่เหลือทิ้งมาสร้างมูลค่าเพิ่มโดยการพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์เชือกกล้วย

4.2 ผลการพัฒนาหลักสูตรการพัฒนาผลิตภัณฑ์เชือกกล้วย โดยจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการพัฒนาหลักสูตร โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 18 ท่าน นักวิชาการมาตรฐาน สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสงขลา ปราชญ์ชุมชนหัตถกรรมจักสานเชือกกล้วย เจ้าของธุรกิจการพัฒนาหัตถกรรมลูกปัดมโนราห์ และตัวแทนกลุ่มเกษตรกรปลูกกล้วย ได้หลักสูตรการพัฒนาผลิตภัณฑ์เชือกกล้วย จำนวน 30 ชั่วโมง โดยแบ่งเป็นทฤษฎีจำนวน 5 ชั่วโมง ปฏิบัติ จำนวน 25 ชั่วโมง โดยกำหนดหน่วยการเรียนรู้ดังนี้

หน่วยที่ 1 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับต้นกล้วย และผลิตภัณฑ์จากต้นกล้วย จำนวน 3 ชั่วโมง

หน่วยที่ 2 ทักษะอาชีพการผลิตผลิตภัณฑ์เชือกกล้วย จำนวน 21 ชั่วโมง

หน่วยที่ 3 การบริหารจัดการในการประกอบอาชีพการผลิตผลิตภัณฑ์เชือก จำนวน 6 ชั่วโมง

4.3 ผลการอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตรการพัฒนาผลิตภัณฑ์เชือกกล้วย สรุปได้ดังนี้

4.3.1 การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตรการพัฒนาผลิตภัณฑ์เชือกกล้วย ตั้งแต่วันที่ 6 - 7 และ 10 - 12 มิถุนายน 2562 ปรากฏดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การพัฒนาผลิตภัณฑ์เชือกกล้วย

ผู้เข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตรการพัฒนาผลิตภัณฑ์เชือกกล้วย สามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์เชือกกล้วย ได้ 5 ประเภท ได้แก่ หมวก กระเป๋าทรงสี่เหลี่ยม กระเป๋าทรงกลม ภาชนะมีฝาปิด กระเป๋าสะพายข้าง ปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลิตภัณฑ์เชือกกล้วยของผู้เข้ารับการอบรม

ประเภทผลิตภัณฑ์เชือกกล้วย	รูปแบบผลิตภัณฑ์
1. ผลิตภัณฑ์เชือกกล้วยประเภทหมวก	
2. ผลิตภัณฑ์เชือกกล้วยประเภทกระเป๋าทรงสี่เหลี่ยม	
3. ผลิตภัณฑ์เชือกกล้วยประเภทกระเป๋าทรงกลม	
4. ผลิตภัณฑ์เชือกกล้วยประเภทภาชนะมีฝาปิด	
5. ผลิตภัณฑ์เชือกกล้วยกระเป๋าสะพายข้าง	

4.3.2 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตรการพัฒนาผลิตภัณฑ์ เชือกกล้วย ผลการประเมินมีดังนี้ ปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตรการพัฒนาผลิตภัณฑ์เชือกกล้วย

รายการประเมิน	N=20		ระดับ ความพึงพอใจ
	$\bar{X}$	SD.	
ด้านวิทยากร	4.07	0.67	มาก
1. การถ่ายทอดความรู้ของวิทยากรมีความชัดเจน	4.00	0.56	มาก
2. ความสามารถในการอธิบายเนื้อหา/ฝึกปฏิบัติตามขั้นตอนวิธีการชัดเจน	4.00	0.56	มาก
3. ใช้ภาษาที่เหมาะสมเข้าใจง่าย	4.40	0.50	มาก
4. มีความครบถ้วนของเนื้อหาในการฝึกอบรม	4.05	0.51	มาก
5. การบริหารเวลาตามที่กำหนดไว้	4.15	0.59	มาก
6. การตอบข้อซักถามในการฝึกอบรมชัดเจน	4.00	0.56	มาก
ด้านสถานที่ / ระยะเวลา / อาหาร	4.11	0.63	มาก
1. สถานที่สะอาดและมีความเหมาะสม	4.20	0.41	มาก
2. ความพร้อมของอุปกรณ์โสตทัศนูปกรณ์	4.20	0.52	มาก
3. ความพร้อมของวัสดุอุปกรณ์ในการฝึกอบรม	4.10	0.55	มาก
4. ระยะเวลาในการอบรมมีความเหมาะสม	4.15	0.49	มาก
5. อาหาร มีความเหมาะสม	4.20	0.52	มาก
ด้านความรู้ความเข้าใจ	4.20	0.46	มาก
1. ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องนี้ <u>ก่อน</u> การอบรม	4.20	0.41	มาก
2. ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องนี้ <u>หลัง</u> การอบรม	4.20	0.52	มาก
ด้านการนำความรู้ไปใช้	4.28	0.51	มาก
1. สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการสร้างอาชีพได้	4.20	0.41	มาก
2. สามารถนำความรู้ไปเผยแพร่/ถ่ายทอดแก่ชุมชนได้	4.35	0.59	มาก
ค่าเฉลี่ยโดยภาพรวม	4.16	0.51	มาก

จากตาราง 2 ระดับความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตรการพัฒนาผลิตภัณฑ์เชือกกล้วยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.16 ,SD = 0.51) เมื่อพิจารณาเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการนำความรู้ไปใช้ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.28 ,SD = 0.51) รองลงมา ด้านความรู้ความเข้าใจ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.20 ,SD = 0.46) และด้านอาคาร สถานที่ ระยะเวลา อาหาร ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.11 ,SD = 0.63) ตามลำดับ

4.4 ผลการประเมินการพัฒนาผลิตภัณฑ์เชือกกล้วยตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) ของสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม โดยมีคุณลักษณะที่ต้องการตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ผลิตภัณฑ์จากเชือกกล้วย มผช.56/2546 [6] ดังนี้ ลักษณะทั่วไป เส้นเชือกกล้วย การถักสาน ลวดลาย สี การประกอบด้วยวัสดุอื่น การเคลือบเงา การเก็บริม และการใช้งาน ผลการประเมินปรากฏดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการประเมินผลิตภัณฑ์เชือกกล้วยตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

รายการประเมินตามมาตรฐาน	ระดับผลการประเมินผลิตภัณฑ์เชือกกล้วย					ภาพรวม
	หมวด	กระเป๋าทรงสี่เหลี่ยม	กระเป๋าทรงกลม	ภาชนะมีฝาปิด	สะพานข้าง	ตามเกณฑ์มาตรฐาน
1.ลักษณะทั่วไป						
1.1 ผลิตภัณฑ์มีความปราณีตสวยงามเรียบร้อยไม่บิดเบี้ยวหรือเอนเอียง	พอใช้ (1.80)	พอใช้ (2.00)	ดี (2.60)	พอใช้ (2.00)	พอใช้ (2.00)	พอใช้ (2.08)
1.2 ผลิตภัณฑ์ต้องไม่มีราปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัดตลอดชิ้นงาน	ดี (3.00)	ดี (3.00)	ปรับปรุง (1.40)	ดี (3.00)	ดี (2.75)	ดี (2.63)
2. เส้นเชือกกล้วย						
2.1 เส้นเชือกกล้วยต้องมีขนาดสม่ำเสมอเหนียวนุ่มไม่ขาดง่าย	ดี (2.80)	ดี (2.80)	ดี (2.80)	ดี (2.80)	ดี (2.75)	ดี (2.79)
3. การถักสาน						
3.1 ต้องเรียบเสมอกันแน่นหนามีช่องไฟสม่ำเสมอ	พอใช้ (2.00)	ดี (2.40)	พอใช้ (1.80)	ดี (2.80)	พอใช้ (1.75)	พอใช้ (2.15)
4. ลวดลาย (ถ้ามี)						
4.1 ต้องปราณีตสวยงามสม่ำเสมอและต้องไม่เห็นรอยต่อตลอดชิ้นงานอย่างเด่นชัด	ดี (2.40)	พอใช้ (2.00)	ดี (2.60)	ปรับปรุง (1.60)	พอใช้ (2.25)	พอใช้ (2.17)
5. สี						
5.1 ต้องมีสีตามธรรมชาติกรณีที่มีการย้อมสีเมื่อลูบผลิตภัณฑ์แล้วสีต้องไม่ติดมือ	ดี (3.00)	ดี (3.00)	ดี (2.80)	ดี (3.00)	ดี (3.00)	ดี (2.96)
6. การประกอบด้วยวัสดุอื่น (ถ้ามี)						
6.1 การประกอบด้วยวัสดุอื่นเพื่อให้เกิดความแข็งแรงมั่นคงสวยงามต้องมีความประณีตเหมาะสมติดแน่นคงทน	ปรับปรุง (1.60)	พอใช้ (1.80)	พอใช้ (2.20)	ปรับปรุง (1.40)	ดี (2.75)	พอใช้ (1.95)
7. การเคลือบเงา (ถ้ามี)						
7.1 ต้องเรียบมีความสม่ำเสมอไม่กรอบไม่แตกไม่หลุดออกไม่เป็นเม็ดและไม่ทำให้ชิ้นงานขาดความสวยงามตามธรรมชาติ	ดี (2.80)	ดี (3.00)	ดี (2.80)	ดี (2.80)	ดี (2.75)	ดี (2.83)
8. การเก็บริม						
8.1 ต้องเรียบร้อยสวยงามประณีตสม่ำเสมอตลอดชิ้นงาน	พอใช้ (2.00)	พอใช้ (2.20)	พอใช้ (2.00)	พอใช้ (1.80)	พอใช้ (1.75)	พอใช้ (1.95)
9. การใช้งาน						
9.1 ต้องสามารถใช้งานได้ตามวัตถุประสงค์ของการใช้งาน	พอใช้ (2.20)	ดี (2.40)	พอใช้ (2.20)	ดี (2.80)	ดี (3.00)	ดี (2.52)
ภาพรวม	ดี (2.36)	ดี (2.46)	พอใช้ (2.32)	ดี (2.40)	ดี (2.48)	ดี (2.40)

จากตารางที่ 3 ผลการประเมินผลิตภัณฑ์เชือกกล้วย ตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน พบว่า โดยภาพรวม อยู่ระดับดี ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.40$) เมื่อพิจารณาตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มีความคิดเห็นจากมากไปน้อย พบว่า มาตรฐานด้านสี ต้องมีสีตามธรรมชาติกรณีที่มีการย้อมสีเมื่อลูบผลิตภัณฑ์แล้วสีต้องไม่ติดมือ และ มาตรฐานด้านการใช้งาน ต้องสามารถใช้งานได้ตามวัตถุประสงค์ของการใช้งาน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับดี ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.96$) และมาตรฐานด้านที่น้อย ที่ระดับพอใช้ ด้านการประกอบด้วยวัสดุอื่น (ถ้ามี) การประกอบด้วยวัสดุอื่นเพื่อให้เกิดความแข็งแรงมั่นคงสวยงามต้องมีความประณีตเหมาะสมติดแน่นคงทน ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 1.75$) และด้านการเก็บรักษา ต้องเรียบร้อยสวยงามประณีตสม่ำเสมอตลอดชิ้นงาน ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 1.75$) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาจากประเภทของผลิตภัณฑ์เชือกกล้วย พบว่า กระเป๋าสะพายข้างมีผลการประเมินตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช) มากที่สุด อยู่ในระดับดี ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.48$)

5. อภิปรายผลการวิจัย

ผลการพัฒนาผลิตภัณฑ์เชือกกล้วยในพื้นที่ตำบลบ้านขาว อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา พบว่า บ้านขาว มีทุนศักยภาพภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหัตถกรรมจักสานจากพืชในชุมชนเป็นผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ในครอบครัวเป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้กันในครัวเรือน ได้แก่ เสื่อ กระเป๋า กระดัง ตะแกรง สุ่ม หมวก เป็นต้น จากฐานทรัพยากรธรรมชาติและภูมิปัญญาเกี่ยวกับหัตถกรรมจักสานซึ่งเป็นทุนมนุษย์ที่สามารถพัฒนาองค์ความรู้ในตัวเอง ดังนั้นกลุ่มเกษตรกรปลูกกล้วย จึงมีความต้องการนำลำต้นที่เหลือทิ้งมาสร้างมูลค่าเพิ่มโดยการพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์เชือกกล้วย และผลการพัฒนาผลิตภัณฑ์เชือกกล้วยได้ผลิตภัณฑ์ 5 ประเภท ได้แก่ หมวก กระเป๋าทรงสี่เหลี่ยม กระเป๋าทรงกลม ภาชนะมีฝาปิด และกระเป๋าสะพายข้าง งานวิจัยของ [7] ซึ่งได้ศึกษาการพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานเพื่อเข้าสู่มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ตำบลดงมะละ อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภูมิปัญญาเครื่องจักสาน และพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานในตำบลดงมะละ อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา ผลการวิจัยพบว่า ภูมิปัญญาการจักสานในตำบลดงมะละ อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา เป็นผลิตภัณฑ์ที่สร้างขึ้นเพื่อใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน เรียนรู้และสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ และบางท่านเรียนรู้จากเพื่อนบ้าน สะท้อนให้เห็นการสืบทอดกันมาจากอดีตถึงปัจจุบันหรือที่เรียกกันว่าภูมิปัญญา ผู้จักสานผลิตภัณฑ์ยามว่างเว้นจากการทำงานประจำ การทำนา ทำสวน ค้าขายผลิตภัณฑ์ที่จักสาน และใช้กันมาในครัวเรือน ได้แก่ ตะกร้า ข้อง กระบุง (ข้าวหวด) ฝาชี แซะ สุ่มจับลา สุ่มโก๋ไซ เป็นต้น อีกทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ [8] กล่าวว่า การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากหัตถกรรมเชือกกล้วย จังหวัดกำแพงเพชร กลุ่มชุมชนสามารถสร้างสรรค์ และประดิษฐ์เชือกกล้วยขึ้นมาได้จากวัสดุที่ตนเองมีในท้องถิ่น การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากการผสมผสานกับภูมิปัญญาหัตถกรรมชุมชนอื่นในพื้นที่ใกล้เคียงจะทำให้เกิดเป็นงานสร้างสรรค์

ผลการประเมินการพัฒนาผลิตภัณฑ์เชือกกล้วยในพื้นที่ตำบลบ้านขาว อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา ตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช) พบว่า โดยภาพรวมอยู่ระดับดี ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.40$) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ [9] ซึ่งได้วิจัยการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนประเภทของใช้จากวัสดุธรรมชาติของกลุ่มอาชีพเสริมบ้านสุขเกษม ตำบลบางเลน อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม พบว่า การออกแบบพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) และประเมินผลผลิตภัณฑ์ 5 ประเภท ได้แก่ กระเป๋าถือสตรี รองเท้า หมวก

ที่คั่นหนังสือ และบรรจุภัณฑ์สปา มีผลการประเมินความคิดเห็นในภาพรวมจัดอยู่ในระดับมากที่สุดสำหรับทุกผลิตภัณฑ์ตัวอย่างส่วนใหญ่มีความต้องการซื้อผลิตภัณฑ์ในรูปแบบรองเท้ามากที่สุด รองลงมาเป็นกระเป๋าถือสตรี หมวก บรรจุภัณฑ์สปา และที่คั่นหนังสือ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการซื้อ คือ ผลิตภัณฑ์ที่ออกแบบมีความแปลกใหม่จากผลิตภัณฑ์ทั่วไปในท้องตลาด รองลงมาเป็นมีรูปแบบการใช้งานที่หลากหลาย เลือกใช้วัสดุประกอบที่เหมาะสมต่อการใช้งาน รูปแบบและลวดลายที่สวยงาม สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค และแสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ของงานหัตถกรรม

6. สรุปผลและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัยดังนี้

1) ผลการพัฒนาผลิตภัณฑ์เชือกกล้วยในพื้นที่ตำบลบ้านขาว อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา ได้หลักสูตรการพัฒนาผลิตภัณฑ์เชือกกล้วย จำนวน 30 ชั่วโมง นำไปใช้ในการอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตร การพัฒนาผลิตภัณฑ์เชือกกล้วย ผู้เข้ารับการอบรมสามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์เชือกกล้วย ได้ 5 ประเภท ได้แก่ หมวก กระเป๋าทรงสี่เหลี่ยม กระเป๋าทรงกลม ภาชนะมีฝาปิด กระเป๋าสะพายข้าง ผลการประเมินระดับความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตรการพัฒนาผลิตภัณฑ์เชือกกล้วยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.16$,SD = 0.51)

2) ผลการประเมินผลิตภัณฑ์เชือกกล้วยในพื้นที่ตำบลบ้านขาว อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา ตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช) พบว่า โดยภาพรวมอยู่ระดับดี ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.40$) เมื่อพิจารณาจากประเภทของผลิตภัณฑ์เชือกกล้วย พบว่า กระเป๋าสะพายข้างมีผลการประเมินตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช) มากที่สุด อยู่ที่ระดับดี ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.48$)

ข้อเสนอแนะ

- 1) ควรมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปผลิตภัณฑ์จากผลผลิตอื่นๆ ในชุมชน
- 2) ควรส่งเสริมการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาผลผลิตของชุมชนในเรื่องอื่น ๆ ที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน
- 3) ควรมีการศึกษากการพัฒนาศักยภาพชุมชนเพื่อส่งเสริมกระบวนการจัดการความรู้ในชุมชนและการนำทรัพยากรท้องถิ่นมาพัฒนาเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม

7. เอกสารอ้างอิง

- [1] สมชาย บุญพิทักษ์. (2553). *ศึกษาและพัฒนาหัตถกรรมเชือกกล้วย สำหรับผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้านพักอาศัย* (รายงานผลการวิจัย). ตาก: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา วิทยาเขตตาก.
- [2] วาริ กาลศิริศิลป์. (2556). *การพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป๋าจากเชือกกล้วยมัดย้อม* (วิทยานิพนธ์ คหกรรมศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. ปทุมธานี.
- [3] สำนักงานเกษตรอำเภอรโนด จังหวัดสงขลา. (2562). *ข้อมูลพืชเศรษฐกิจอำเภอรโนด จังหวัดสงขลา*. สงขลา.

- [4] Dudovskiy, J. (2018). *Apple Value Chain Analysis*. Research Methodology.
- [5] บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- [6] สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม. (2546) *มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ผลิตภัณฑ์จากเชือกกล้วย*. สืบค้น 15 มกราคม 2564, จาก [www. http://tcps.tisi.go.th/pub%5Ctcps56_46.pdf](http://tcps.tisi.go.th/pub%5Ctcps56_46.pdf)
- [7] จิราพร มะโนวัง. (2560). *การพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานเพื่อสู่มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ตำบลดงมะดะอำเภอมะนัง จังหวัดเชียงราย (รายงานผลการวิจัย)*. เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- [8] พจน์ธรรม ณรงค์วิทย์ และราชัน แฝงประเสริฐ. (2560). *เชือกกล้วยพัน จากหัตถกรรม สู่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์*. สืบค้น 8 กรกฎาคม 2562 จาก <https://research.kpru.ac.th/research2/pages/filere/26562018-05-16.pdf>
- [9] พรพิมล ศักดา และบวร เครือรัตน์. (2561). *การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนประเภทของใช้จากวัสดุธรรมชาติของกลุ่มอาชีพเสริมบ้านสุขเกษม ตำบลบางเลน อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม (รายงานผลการวิจัย)*. นครปฐม: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.